

قیمت اشتراک سالیانه در ایران
یک تومان
در سایر ممالک
پنج فرانک

کاهه

۱۳۲۴

این روزنامه هر دو هفته یکبار
نشر میشود

عنوان مراسلات
Redaktion Kaveh:
Berlin-Charlottenburg,
Leibnizstr. 64

* * جمعه ۶ ابان ماه ۱۲۸۷ یزدگردی = عرّه جمادی الآخره ۱۳۳۶ هجری * 15. März 1918 . Nr. 26 . Jahrg. 3 * *

داستان تعدّیات و ظلم انگلیس در ایران و خصوصاً تجاوزات واضح آن دولت ورختهای صریح وارد آوردن بر بیطرفی ایران هفتاد من کاغذ میخواهد. ولی تا زمان انقلاب روس تجاوزات روسها اقدامات مکارانه انگلیس را تحت الشعاع می انداخت و چنانچه لازم است آفتابی نمیشد. لکن بعد از انقلاب روس و مخصوصاً بعد از انقلاب اخیر «بولشویکی» در روسیه انگلیس که از صد سال پیش روس را رقیب و مبارز خود در ایران میدانست یکباره میدان را برای فعالیت خود باز دیده و دو اسبه تاختن آغاز کرد. از نسخ عهدنامه خود با روس (۱۳۲۵) که نفوذ هر کدام را در منطقه های معین محدود میکرد استفاده کرده با توکفش روس هم کرد و شروع نمود بفعالیت سیاسی و نظامی در «منطقه نفوذ روس» در ایران. پس از تشکیل قوه نظامی در «منطقه بیطرف» اینک جدّ دارد در ولایات غربی ایران نیز تشکیل قشونی با اسم «پلیس غرب» بدهد و اگر چه بواسطه جدیت و وطن پرستان کرمانشاه و آن حوالی و خصوصاً مجاهدت خستگی ناپذیر شاهزاده سلیمان میرزا که در خاک سنجنی و ماهیدشت بود هنوز کامیاب نشده لکن از کوشش خود دست برنداشته است.

باطن انگلیس

دولت انگلیس مجبور شده است در ایران پرده از روی زشت خود بردارد زیرا که دیگر یک دولت دیگری در مجاورت ایران نیست که انگلیس مقاصد خود را بدست او یا همدستی او اجرا کرده و همه مسؤلیتها را بگردن او بار کند. یکی از نویسندگان آزادی طلب انگلیس که همیشه بر ضد اتحاد انگلیس با روس نوشته و اعتراض کرده است در استدلال خود بر مضرات اتحاد با روس همیشه میگفت که اتحاد با یک دولت مستبد و ظالمی لابد در سیاست داخلی ما انگلیس هم تأثیر منجوسی خواهد داشت و ما را بطرف استبداد خواهد کشید چنانچه از ده سال باین طرف محسوس است پس اتحاد با حکومت تسار مخالف سنت دیرینه ما است. ولی حالا که انگلیس در ایران تقریباً تنها مانده و مجبور شده که روپوش مکر و ریای خود را براندازد معلوم میشود که خود انگلیس نه تنها بقدر حکومت تساری روس در شرق مستبد و ظالم است بلکه تمام مکاری و غداری و جلالت و فریب دیرینه انگلیسی را نیز با ظلم روسی در خود جمع کرده و بقول عامه یک شکم توی دل خود دارد و یک تنه دو مرده حلاج است.

یکی از آن ممالکی که از مقتضیات وقت استفاده کرده و بپا فشاری و همت مردان خود یکدفعه از زندان تاریک اسارت و بندگی قدم بفضای نورانی آزادی و استقلال مملکتی و سیاسی گذارده است مملکت اوکرائی است.

این مملکت نو زادرا میتوان در حقیقت زائیده انقلاب عظیم روسیه نامید و از آنجائی که یکی از عوامل خود انقلاب روسیه هم ضربتهای سخت پی در پی آلمان و متحدین او میباشد میتوان استقلال اوکرائی را از آلمان و متحدین وی دانست که برخلاف دشمنان خود و مخصوصاً انگلیس که با وجود نطقهای آزادی خواهانه رجال خود تا امروز در راه ضعیف کشی و ذلیل کردن ملل مختلفه قدم زده است همیشه طرفدار آزادی واقعی بوده وهستند و بهترین دلیل این مسئله همان استقلال لهستان و شناختن استقلال فلانند و طرفداری استقلال تام ایران و آزادی اوکرائی است.

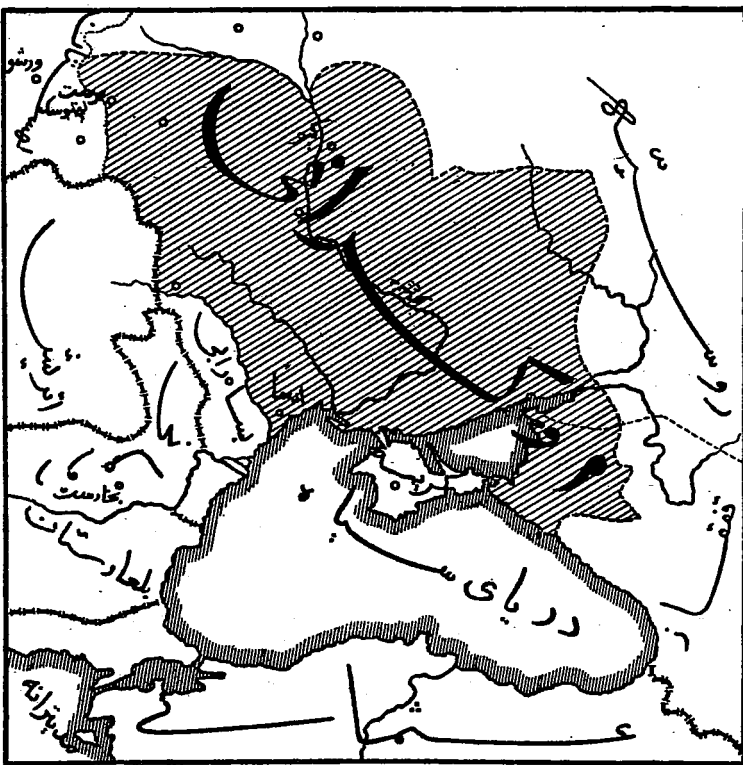
در این موقع شاید بی مناسبت نباشد قدری از اوضاع مملکتی و سرحداتی و تاریخی این مملکتی که تا کمی پیش نامش را کسی نمیدانست و امروز یکمرتبه داخل جرگه ملل مستقل شده است شرح داده شود. برای شناختن وضعیت جغرافیائی این مملکت باید حوضه دریای سیاه را در نظر آورد که تقریباً شکل سه گوش را دارد که سر آن در طرف شرق در دامن قفقاز گذارده شده باشد. اوکرائی شکل تقریباً مربعی را دارد که بمیزان متوسط در ۱۴۰ فرسخ عرض و ۱۶۵ فرسخ طول در ساحل شمالی در یاچه مزبور واقع شده باشد و ما برای روشن کردن این مسئله نقشه ساده مملکت اوکرائی را با ممالک مجاوره آن رسم مینمائیم:

یکی از تجاوزات بزرگ انگلیس بر بیطرفی وهم توهین بر حیثیت ایران گرفتاری شاهزاده سلیمان میرزا وکیل طهران در مجلس ملی واز پیشوایان آزادی طلبان ووطن پرستان ایران است که بنا بر خبر اخیر بدست قشون انگلیس در خاک ایران گرفتار وبنحاقین فرستاده شده است. اهمیت این خبر بیشتر از آنست که بتوان در سطور چند بیان کرد. سلیمان میرزا از ابتدای مشروطیت در جزو فعالترین اجزای کارکنان ملت و آزادی طلبان بود. در مجلس ملی دوم و سوم وکیل و پیشوای آزادی طلبان مجلس ملی بود و اخیراً نیز باکثرت عظیمی در پایتخت ایران بوکالت در مجلس چهارم انتخاب شده بود. این اقدام یک دلیل واضحی بر ریاکاری و بطلان ادعاهای مردم فریب انگلیس است که خود را حامی آزادی ملل ضعیف و بیطرفان جلوه داده ومخصوصاً در طهران دم از دوستی با ایران زده بلباس کربه زاهد خود را می نمایاند.

گرفتاری سلیمان میرزا بلاشک اثر بسیار خشم انگیزی در تمام ایران ومیان ایرانیان خارجه خواهد داشت و بدین وسیله کین و غیظ ایرانیان نسبت بانگلیس تراید گرفته ودرست خواهند فهمید که این دولت مکار کار جلادی و میرغضنی حکومت تساری را نیز بعهده خود برداشته است. دیگر ایرانیان گوش با فسانهای دوستی انگلیس نخواهند داد ودرسایس او در طهران وولایات شمالی ومخصوصاً در آذربایجان که بنا بر اخبار اخیر عمال مخصوص انگلیس در کار مردم فریبی واستفاده از موقع است کارگر نخواهد شد.

اوکرائی نوزاد

چه تغییرات عجیبی در دنیا روی میدهد. این جهان پیر با چه قدمهای تندی سیر میکند. اولاد غافل آدم همینکه میشوند که در دنیا فلان اتفاق روی داده در اول وهله دمی خوشحال یا متحیر شده ولی فردا این مسئله هم جزو گذارشات عادی زندگی شده ودر جزو امور دیگر دنیوی میگردد. در همان حینی که معلمین بزرگ امور اقتصادی دنیا و جغرافی دانان مشهور یا سیاستون عالم در اطاقهای کار تنگ و تاریک خود در میانه یک دسته کتابهای قدیم و جدید نشسته مقالهها و کتابهای دور و دراز مینویسند و در مجامع و محافل گرد آمده با هم مباحثه میکنند که اوضاع اقتصادی یا موقع جغرافیائی و یا امور سیاسی فلان مملکت طوری هست که آن مملکت بتواند مستقل باشد یا نه می بینیم که مملکت مذکور یکبارہ قد علم نموده استقلال خود را بتمام عالم اعلان میکند و با ممالک دیگر داخل ارتباط مستقیم شده و آزاد میگردد. یک چنین پیش آمدی اتفاقی نیست بلکه در میانه اهالی آن مملکت اشخاصی پیدا میشوند که از موقع استفاده نموده بهیچوجه گوش بمباحثات علمی و فلسفی و بیانات منطقی و صغری و کبری این و آن نداده کمر همت می بندند و آفتدر میکوشند تا بمقصد خود نائل میگرددند.

مقیاس
کیلومتر

و آنرا برای رسیدن باین مقصد دستگیری کردند ملت قدیم ایران را نیز در بدست آوردن استقلال تام و مصونیت کامل خاک ایران پشتیبانی خواهند کرد.

دوره جدید مشروطیت در ایران

(۲)

دوره اول

در شماره گذشته شرحی از اعمال مهمه مجلس اول و قسمتی از کارهای انقلابی و بناهای آن بیان کردیم. این مجاهدات که نتایج عظیمه منفی یا مثبت آن اساس اجتماعی و سیاسی ایران را زیر و رو کرد تنها اعمال مجلس اول نبود. آن مجلس بزرگ تاریخی که شب و روز اوقاتش با جنگ بر ضد قوای تاریک ظلم و ظلمت مشغول بود باز در عین اشتغال خود بمجاهدات فوق العاده مقدار زیادی از قوانین اساسی ومدنی وضع و تصویب کرد که مجلس ملی دوم و سوم با فراغت بالنسبه بیشتر شاید بقدر مجلس اول کامیاب نشدند. ذیلا بقسمتی از این قوانین اشاره میکنیم:

- ۱- قانون اساسی در زیر اسم نظامنامه اساسی مشتمل بر ۵۱ اصل مورخه ۱۴ ذی القعدة ۱۳۲۴. این قانون از ابتدای افتتاح مجلس ترتیب شده و پس از مباحثاتی میان دولت و مجلس راجع بترتیب مجلس سنا و غیره در تاریخ مزبور بصحّه رسید،
- ۲- متمم قوانین اساسی مشتمل بر ۱۰۷ ماده که در حقیقت اصول عمده قوانین اساسی در همین متمم مندرج است و در تاریخ ۲۹ شعبان ۱۳۲۵ بامضا رسید،
- ۳- قانون انجمنهای ایالتی و ولایتی مشتمل بر ۱۲۲ ماده که بتاريخ ربیع الثانی ۱۳۲۵ بامضا رسید،
- ۴- قانون بلدی مشتمل بر ۱۰۸ ماده که بتاريخ ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۲۵ امضا شد،
- ۵- قانون مطبوعات مشتمل بر ۵۳ ماده که در پنجم محرم ۱۳۲۶ بامضا رسید،
- ۶- قانون تشکیل ایالات و ولایات و دستور العمل حکام که بقوانین وزارت داخله و یا قانون حکام معروف است مشتمل بر ۴۳ ماده و ۲۶ ماده ضمیمه که بتاريخ ۴ ذی القعدة ۱۳۲۵ بامضا رسید،
- ۷- قانون وظایف یعنی مستمریات مشتمل بر ۱۰ ماده که بتاريخ ۱۹ ربیع الاول ۱۳۲۶ بامضا رسید،
- ۸- قانون میثری علمی تألیف ناصر الملک که در اواسط سال ۱۳۲۵ در مجلس تصویب و شروع بعمل شد،
- ۹- قانون انجمنهای تجاری که در اوایل سنه ۱۳۲۶ از مجلس گذشت.

مساحت این مملکت جدید تقریباً ۱۱۷۹۴ فرسخ مربع که تقریباً معادل یک ثلث مملکت ایران میشود و سکنه آن قریب ۶۰ کرور نفوس است. از حیث زراعت میتوان گفت که این قطعه مخصوصاً از حاصلخیزترین قطعات روسیه سابق بود چنانچه آنرا معدن گندم مینامیدند و علاوه بزرگندم که هر ساله مقدار هنگفتی از اوکرانی بسایر نقاط روسیه حمل میشد در اوکرانی کشت و زرع جو و چاودار و چندر زیادی که برای قند سازی بمصرف میرسید رواج داشت و بدین لحاظ در آنجا کارخانجات قند سازی زیادی ایجاد شده بود و علاوه بر این توتون زیادی هم در اوکرانی بعمل میآید.

از حیث صنعت هم اوکرانی بواسطه داشتن معادن ذغال سنگ و آهن همه ساله رو بترقی میرفت.

تاریخ این مملکت جدید یک رشته کشمکش، زد و خورد، قتل و غارت و خرابی را نشان میدهد. در قدیم الایام این اراضی مسکن قزاقهای بود که دائماً در تاخت و تاز و کشت و کشتار بودند هر دفعه که یک دسته پر قوت تری سر بلند میکرد این اراضی را جولانگاه خود قرار داده و خسارت کثی باراضی و سکنه آن وارد میآورد چنانچه در سنه ۶۳۵ هجری تاتارها هجومی باین اراضی آورده و آنجا را با خاک یکسان کردند. در قرن هشتم هجری این اراضی بدست لیتان که یکی از ایالات لهستان قدیم بود افتاد و طولی نکشید که خود لیتان هم با اوکرانی طعمه لهستان شد (۷۸۸ هجری). قزاقهای این اراضی چندین بار برضد لهستان که در آن زمان قدرت و شکوهی داشت علم برافراشتند. این جنگهای داخلی افسرد طول کشید تا بالاخره در سال ۱۰۷۸ هجری بواسطه عهد نامه اندروسو^(۱) و چندی بعد در ۱۰۹۸ هجری در صلح مسکو لهستانها مجبور شدند کیو^(۲) و اوکرانی را بروسیه واگذارند. در زمان سلطنت کاترین در سال ۱۲۱۶ هجری اضمحلال تام اوکرانی انجام گرفت و تماماً جزو روسیه شده بایالات چند تقسیم گردید.

این بود شرح مختصری از اوضاع این مملکت تازه. آنچه گذشت گذشته است، امروز اوکرانی مملکتی است آزاد و مستقل. بهمت و مردانگی خود و بدستگیری و یآوری دول آزادیخواه مرکزی اوکرانی زنجیر بندگی را از گردن خود برداشته و جامعه برازنده استقلال را در بر کرد. زهی سعادت برای کسانی که در این راه همت بخرج دادند و بسی شرف و خوشنودی برای جمعی که آنها را دستگیری کردند، چقدر خواری و پستی و سرافکنسگی برای کسانی که از طرفی با جمله های آبدار آزادی ملل ضعیفه را ترویج میکنند و از طرف دیگر با کمال بیشرمی تمام قوای خود را برای ذلیل کردن و اضمحلال همان مال ضعیفه بکار میبرند.

ما ایرانیان باید خوشنود باشیم و بدانیم که در صورتیکه خودمان همت نمائیم و متفقاً بدون اختلافات فرقه و بدون سو ظن از یکدیگر در جاده استحکام استقلال و آزادی سیاسی و اقتصادی خود قدم زیم همان مللی که اوکرانی گم نام را از قمر پرتگاه اضمحلال باوج آزادی و استقلال رساندند

Kiew (۲) Andrussovo (۱)

دیگر مسئله پیش بردن انحصار و تمرکز محاکمات در دیوانخانه عدلیه بود که دکان حق فروشی آخوندهای فاسق را بست.

دیگر مسئله محاکمه عالی قضیه شرکت عمومی وشکایت آنها از حاجی محمد کاظم ملک التجار بود که سالها در عهده تعویق مانده مسئله مهمی شده بود و بالأخره بحسب خواهش شخصی شاه مجلس آرا محاکمه وحکم کرد بر بطلان ادعای ملک التجار.

از کارهای منفی ولی مفید رد استقراض منظور از روس و انگلیس بود بمبلغ چهار صد هزار لیره انگلیسی که مظفر الدین شاه قرار داده بود بگیرند و مجلس ملی در ابتدای کار در رمضان ۱۳۲۴ آرا رد کرد. و دیگر رد قرار داد روس و انگلیس بود در باب ایران مورخه ۲۲ رجب ۱۳۲۵.

آزادی مطبوعات و کثرت فوق العاده جرائد و مجلات که در پناه مجلس ملی رو بتزاید گذاشت و در دو سال مدت مجلس ملی اول قریب ۱۵۰ جریده و جنگ فارسی در ایران نشر شد نیز یکی از دلایل با هره خدمت مجلس بتوسیع دایره معرفت عامه بود.

این بود قسمتی از اعمال مجلس ملی اول که مؤسس دوره جدید در ایران بود و برای آنکه مصنفین این قوانین و پهلوانان این دوره مبارزت پر اشکال نیز در ضمن ذکر شود مناسب دانستیم که فهرست وکلای مجلس اول را ذیلاً درج کنیم و بهمین ترتیب در مقالات آتیه اعمال مجلس دوم و سوم و فهرست وکلای هر یک از آن دوره‌ها را نیز نشر میکنیم.

نظر اجمالی باوضاع اخیر ایران

مندرجات جراید ایران راجع باوضاع دو ماهه آخری آنجا تا اواسط ربیع الاول نسبت باجمالی که در شماره گذشته درج نمودیم آثار بهبودی و صلاح نشان نمیدهد.

هیئت وزرائی که بریاست شاهزاده عین الدوله در ششم صفر ۱۳۳۶ با همان اعضای غیر متجانس که در شماره گذشته بدان اشاره شد روی کار آمد از ابتدا مورد اعتراض واقع گردیده و هیچگاه نتوانست استخکامی در کار خود پیدا نماید تا بالأخره بواسطه ایستادگی و اصرار تبریزها چند نفر از اعضای آن مثل وثوق الدوله و قوام السلطنه و مشار الملک و امین الملک که در ۲۷ صفر ۱۳۳۶ از کار کناره گرفتند یکمرتبه گرفتار بحران شده و دامنه این بحران تا این اواخر نمشد و در این مدت تمام کوششها و تقلاها در خصوص ترمیم و اصلاح آن بی نتیجه مانده و از قرار خبر اخیر در اوایل جمادی الاولی ۱۳۳۶ هیئت مذکور ناچار از استعفا بوده و مجدداً هیئت وزرا در تحت ریاست آقای مستوفی الممالک از قرار ذیل تشکیل یافته:

۱۰ - قانون نواقل بلدی،

۱۱ - قانون رشوه و مجازات آن،

۱۲ - قانون تعیین مقرری دربار سلطنتی.

۱۳ - قانون عدلیه که شور شد ولی تمام نشد.

۱۴ - نظامنامه داخلی مجلس مشتمل بر ۹۰ ماده بتاریخ ۲۹ شعبان ۱۳۲۴.

این بود قسمتی از قوانین که در مجلس اول تمام شد و در حافظه نگارنده سطور حاضر است و قطعاً علاوه بر اینها قوانین دیگری هم از آن مجلس گذشت که فعلاً دست ما بدانها نمیرسد و استقصاء واستقراء آنها با محدودی وسایل که بد بختانه همه در محلی ثبت نیست میسر نمیشود. علاوه بر وضع این قوانین مجلس ملی کارهای فعلی و اصلاحی مهم هم انجام داد که درجه اهمیت آنها از قوانین موضوعه کمتر نیست مانند اجرای میزبی علمی (کاداستر) که از اعظم کارها بود و بد بختانه بواسطه حمله بشروطیت در دی القعدة ۱۳۲۵ ناقص ماند. این میزبی عبارت بود از تحقیقات احصائی علمی بموجب بازدید از تمام قطعات ایران که در زیر اداره یک هیئت مرکزی در طهران و یک هیئت سیار دایر شد. هر یک از این دو هیئت مرکب بود از یک مهندس فرنگی و یک مهندس ایرانی و یک میزبان ایرانی و یک مستوفی و یک نفر اهل خبره مرکزی و یک اهل خبره محلی و یک مساح. هیئت سیار که در زیر اداره مسیو دو بروک مهندس بلژیکی بود در چند ماه فعالیت خود قریب ۱۵۰ قریه از بلوکات طهران را میزبی کرد و نقشه‌های مبسوط (توپوگرافی) علمی با جمع معلومات لازمه بر داشت که دارای جواب سئوالات خیلی زیاد بود از ارتفاع زمین و درجه حرارت و رطوبت و آبیاری از کدام رود خانه و مساحت اراضی کاشته شده و اراضی قابل زراعت و اصلاحات ممکنه و عده نفوس مرد وزن و بچه و عده و فیات و موالید و انواع اراضی و مقدار باران و جنس محصولات و انواع حیوانات و مصنوعات محلی و عده مکاتب و عده متعلمین از ذکور و اناث و امراض حیوانات و معادن موجوده و دواب و اسباب نقل و ترتیب ارباب و رعیتی و مقدار جنس محصول و مقدار مالیات و غیره و غیره. هیئت سیار نقشه‌ها و احصائیات بدست آمده را که در جدولهای سئوالنامه چاپی ریش سفیدان محل در تحت قسم مجبور پر کردن آنها بودند بهیئت مرکزی در طهران میفرستاد.

دیگر استخدام مسیو بیرو (۱) فرانسوی بود برای اصلاحات وزارت مالیه بعنوان مستشار.

دیگر ترتیب بودجه و تعیین مخارج ادارات بود که اولین دفعه در تاریخ اخیر ایران مرتب کشت.

از کارهای خیلی عالی پیش بردن قانون مساوات حقوق بین پیروان مذاهب مختلفه از رعایای ایران بود که در قانون اساسی گنجانید و عملاً هم در مورد قتل فریدون پاریسی در طهران قاتلین را که از بستگان شاه بودند گرفتار و بمجازات بسیار شدید رسانید.

فرمانفرما والی فارس در صدد است که از هندوستان برای ایالت فارس آرد وارد نماید و در این ضمن از دولت تقاضا نموده که این آرد را از رسم گمرک معاف بدارد و گویا مقداری هم (تقریباً هزار و دویست خروار) وارد کرده.

در کازرون (فارس) و همچنین در مشهد باز ناخوشی وبا ظهور کرده و هر روز چند نفر مبتلا میگرددند. در این باب دولت دارد تدابیر صحیه بکار میرد.

راه آهنی که بنا بر روزنامه‌های طهران انگلیسها از شالکوت بطرف خاک کرمان شروع بساختن نموده‌اند تا دو منزلی بم واقعه در شش منزلی کرمان رسیده و اداره پلیس جنوب در صدد تهیه یک عده جدیدی است که بدان سمت اعزام نماید. قرار داد استخدام یاور لندنبرگ سوئدی رئیس تشکیلات ژاندارمری را دولت تا سه سال دیگر تجدید نموده و سالیانه شانزده هزار فرانک بمقرری او افزوده است.

روسها در بعضی نقاط مثل کرمانشاه و قزوین و خوی و سلماس و اورمیه در کار عقب کشیدن میباشند.

هیئت دولت در خصوص اشخاص تحت الحمایه و آنها که تبعیتشان مشکوک است متحد المالی بسفرای دول خارجه فرستاده که این قبیل اشخاص باید دعاوی خود را بعدلیه رجوع نمایند.

شب ۱۷ محرم ۱۳۳۶ در تبریز سردار مظفر چاردولی در خانه خود و روز ۱۷ ملک التجار و حسام الملک مراغه در دو نقطه مختلف از طرف اشخاص مجهول بقتل رسیده‌اند.

فرقه دمکرات ایران که از چند ماه باینطرف در زیر عنوان تشکیلی و ضد تشکیلی بدو قسمت منقسم شده بودند مجدداً اتحاد کرده و شروع بشکیلات فرقه نموده‌اند.

روزنامه «رعد» طهران که مجدداً شروع بانشار کرده بود بمناسبت هتک حرمت از بعضی پیشوایان دولت و ملت از طرف دولت قدغن شده است.

صمصام السلطنه بختیاری بسمت حکومت ایالت خراسان منتخب شده است.

سردار مؤید برادر حاجی صمد خان شجاع الدوله مراغه در موقع مراجعت از تفلیس گرفتار ملیون شده و در توقیف است.

خلاصه وقایع جنگ فرنگستان

(از غره جمادی الاولی تا ۱۵ آن ماه)

در شماره قبل در پایان مقاله که در تحت عنوان فوق نوشته شده بود مزده قطع جنگ دول اتحاد را با روسیه دادیم اینک مجبوریم بگوئیم که

مستوفی الممالک	(میرزا حسن خان)	رئیس الوزرا و وزیر داخله
مشاور الملک	(علیقلی خان)	وزیر خارجه
مخبر السلطنه	(مهدیقلی خان)	وزیر عدلیه
مخبر الملک	(محمد قلی خان)	وزیر مالیه
مشیر التوا له	(میرزا حسن خان)	وزیر جنگ
سردار اسعد	(جعفر قلی خان ^(۱))	وزیر پست و تلگراف
معین الوزاره	(میرزا حسین خان ^(۲))	وزیر فواید عامه
مؤمن الملک	(میرزا حسین خان)	وزیر علوم

این هیئت دولت که ظاهراً بهترین هیئت و در تحت ریاست شخصی مثل آقای مستوفی الممالک که وجودش قبله وطن پرستان و نشانه مجسم آزادی مملکت است تشکیل یافته است خدا کند قوام و دوامی حاصل کرده و در این موقع خیلی باریک کاری از پیش برده و مصدر خدمتی کردد چه که ابتلاهای خارجی و داخلی و صدها پیش آمدهای ناگوار کار ایران را بنوعی درهم ساخته که راه انداختن امور مملکت بجزریان طبیعی خود متضمن زحمات فوق العاده بوده و بس دشوار است. و بالاتر از تمام اینها دو مسئله است که اوقات شبانه روزی دولت را کاملاً مصروف خود میدارد اولی بی‌لجامی و قتل و غارت نظامیان روس دومی قحط و غلای مستولی در تمام ایالات که باز در نتیجه قشون کشیهای دول همجوار بداخله ایران رخ نموده و بدبختانه هیچ یک از این مسائل تعویق بردار نبوده و حتماً باید هر چه زودتر انجام یابد. حرکات نظامیان روس یعنی غارت شهرها و سوزاندن بازارها و قتل نفوس و هتک اعراض امنیت جانی و مالی را از ایرانیان بیچاره بکلی سلب نموده و مجدداً در همدان شب ۴ ربیع الاول ۱۳۳۶ بازار معروف بدر ب حکیمخانه را غارت کرده و آتش زده‌اند و صبح همان شب یک بازار دیگر و چند کاروانسرا را طعمه چاول نموده و روز پنجم آن ماه یکمترتبه در بازار بنای شلیک گذاشته شش نفر کسبه ایرانی را کشته‌اند. و نیز در موقعی که ۱۵۰۰ نفر آنها از کردستان بر میگشته‌اند پس از غارت سنج و چابیدن تمام دهات عرض راه تا بیجار در خود بیجار هم بازارها را آتش زده و دو نفر را بقتل رسانده‌اند. در قزوین و زنجان و کردستان و آذربایجان بیحسابی آنان بمتهی درجه رسیده و خود کشیهای دولت ایران در مقابل آن بهیچوجه شمر ثمری نمیگردد و گویا اخیراً دولت بتوسط قونسول ژنرال ایران در تفلیس مشغول مذاکرات تلگرافی با پترسبورگ میباشد.

گرانی و کمیانی نان و آذوقه هنوز از شدت خود نکاسته و در طهران روزی دویست و پنجاه خروار غله از طرف دولت بانواها داده میشود که نان را از قرار دو قران و دو عباسی برای فقرا بفروشد و از این رو یومیه چهار هزار تومان ضرر دولت است. شاهزاده

(۱) سردار بهادر سابق پسر مرحوم سردار اسعد که پس از فوت پدر لقب اورا یافت.
(۲) پسر دوم آقای علا السلطنه رئیس الوزرای سابق.

انسان حساب مجموع تمام کشتیهای تجارتي دولتي را مينمايد که امروز بر ضد دول اتحاد ميچنگند اهميت مسئله فوق بخوبي دست گير ميشود چونکه بنا بکتاب احصائيات عمومي که با اسم «نقشه عمومي جيبي» (۱) هر ساله چاپ شده و بزبانهاي مختلف منتشر ميشود در سال اول جنگ مجموع کليه کشتيهاي تجارتي دول اتفاق که بر ضد آلمان و متحدين وي ميچنگند قريب ۳۱ ميليون ونيم تن (۱۸۸۰ کروور خروار) بوده است و چنانچه در فوق مذکور گرديد در ظرف يك سال گذشته زير دريايهاي آلماني قريب ۵۸ کروور خروار آترا غرق نموده اند. البته دول اتفاق نيز در مقابل تلفات خود اقداماتي مينمايند و مثلاً بيشتري از پيش کشتي ميسازند ولي با وجود اين صدمه که زير دريايها با آنها وارد مياورند هر روز محسوس تر ميگردد و بمضمون چاه مگن بهرکسي اول خودت دوم بسي هان بلائي را که ميخواستند بر سر آلمان بياورند حالا دارد بجان خودشان مياقتد.

پس از نوشتن سطور فوق خبر سر گرفتن صلح با روسيه در ساعت ۵ بعد از ظهر ۱۹ جمادى الاولى (۱۳۳۶) مارا مجبور بافزون اين چند کله نمود و ما در موقع خود در اين باب مفصلاً صحبت خواهيم داشت.

محصلين ايراني در آلمان

از شصت وهفتاد سال باين طرف مراوده ايرانيان با مملکت فرانسه زياد شده واغلب محصلين ايراني براي تکميل تحصيلات خود بپاريس ويا قسمت فرانسوي سويس ميرفتند و بدین سبب زبان فرانسه و آداب آن در ايران شيوع تمام گرفت و بمالک ديگر خيلي کمتر شاگرد فرستاده ميشد و اين عمده بواسطه انتشار زبان فرانسوي وکمي رواج زبانهاي ديگر بود. حتى بانگلستان نيز که همسايه ايران بود واز ابتدای انتشار علوم جديده در ايران در عهد عباس ميرزاي نايب السلطنه بدواً شاگردان ايراني بدآنجا کسيل شد نيز بالتسبه خيلي کمتر شاگرد ميرفت. پيش از جنگ دنياي قريب پانصد نفر شاگرد ايراني در خارجه مشغول تحصيل بودند و از اين جمله بيشتري از دويست نفر در فرانسه و قسمت عمده از باقي در سويس فرانسوي و سي چهل نفر در انگليس و باقي در ممالک متفرقه تحصيل ميکردند. در آلمان نسيبه خيلي کم بودند و شايد هفت هشت نفر بيشتري نبودند. ابتدا خانواده مخبر الدوله باب مراودات و تحصيل در آلمان را باز کرد و فعلاً ديده شد که تربيت علمي و اخلاقي آلمان فرق فاحشي با تربيت فرانسه دارد. در اين اواخر که دولت فخرية آلمان بواسطه پيش آمد جنگ کثوني بيشتري از پيشتر با ايران مربوط شد و تعلق خاطر پيدا کرد يکي از اعمال خير خواهانه وي نسبت بايران نيز قبول عده از جوانان ايراني بود در مدارس آلمان براي تحصيل بمخارج دولت

بديخانه دنباله مذاکرات صلح با روسيه در موقعي که ما خبر فوق را داديم هنوز بجايي که بتوان کلمه صلح را بر آن اطلاق نمود نرسيده بود بدينجني که روسها در آن تاريخ (۲۸ ربيع الثاني) فقط اظهار داشته بودند که بدون آنکه با دول اتحاد عهد نامه صلحي امضا کنند دست از جنگ برميدارند و قشون خود را نيز از ميدانهاي جنگ پس کشيده و مرخص مينمايند و براي بستن معاهده صلح قطعي منتظر پايان جنگ عمومي ميگردند. ولي دو روزي نگذشته بود که روزنامهها خبر گرفتاري عده زيادي از آلمان نژادان روسيترا در روسيه دادند و هم از طرف اهالي فلاندر و اوکرائي هيئتها بقصد شکايت از بيداد قشون اولياي امور کثوني روسيه و خواهش ياري و ياورى از آلمان بيرلن آمدند. بنا بر اين همينکه در ظهر ۶ جمادى الاولى موعده متارکه نامه با روسيه منقضي شد قشون آلمان بدون درنگ در ميدان شرقي بناي پيش رفتن را گذاشتند و در مدت کمي چندين شهر معتبرا از قيل دونابرگ و لوک وغيره را گرفتند. در هشتم جمادى الاولى تلگراف بي سيم پترسبورگ با اسم لنين و ترسکي اطلاع داد که دولت روسيه حاضر است با همان شرايطي که نمايندگان دول اتحاد در برست ليتوسک پيشهاد نموده بودند صلح نمايند ولي دولت آلمان جواب داد که دولت روسيه بايد اين اظهارات را کتباً بدولت آلمان برساند و در ۱۰ جمادى الاولى جواب کتبي موافق با همان تلگراف بي سيم رسيد ولي بمناسبت مسافرت وزير امور خارجه آلمان فن کولمان براي مذاکرات صلح با روماني هنوز جواب آلمان معلوم نيست و قشون آلمان مدام در سينه روسيه در کار پيش رفتن است و تا ۹ جمادى الاولى بنا باطلاعات رسمي آلمان قريب ۱۰۰۰۰۰ اسير، ۱۳۵۳ توپ مسلسل، ۱۲۰ توپ بزرگ و ۴ تاه هزار عرابه حمل و نقل که از آن جمله است ۱۰۰۰ اطاق خط آهن گرفته اند.

از طرف ديگر چنانچه در فوق اشاره شد معلوم ميشود که روماني هم حاضر بصلح نمودن شده است و در ۱۱ جمادى الاولى وزير امور خارجه آلمان فن کولمان براي مذاکرات صلح بطرف بخارست حرکت نموده است. صدر اعظم آلمان فن هرتلينگ در ۱۳ جمادى الاولى در رايشتاخ نطق مفصلي نمود و در آنجا اظهار نمود که دولت روسيه حاضر بقبول شرايط صلح دول اتحاد گرديده است و دو باره در برست ليتوسک مذاکرات صلح شروع خواهد شد. وهم در همين روز خبر رسيد که قشون آلمان شهر روال را که پايتخت استلاند است تصرف نمود.

اکنون يك سال از عمر جنگ بي قيد دريائي که دولت آلمان در سال گذشته در همين مواقع اعلان نمود ميگردد. در اين مدت شجاعت و تهوري که از زير دريايهاي آلماني بعرضه ظهور رسيده بدون هيچگونه اغراق شاعرانه اسباب حيرت و تعجب است. در ظرف اين يك سال زير دريايهاي آلمان ۲۸،۷۷۰،۰۰۰ خروار (۹،۵۹۰،۰۰۰ تن) کشتي غرق نموده اند يعني بميزان متوسط در هر ماه چهار خمس ميليون تن که معادل ميشود با تقريباً ۳ کروور خروار کشتي غرق نموده اند و وقيکه

«کاوِه» انجام گرفت یعنی دولت امپراطوری استعماری کارکنان این اداره را در این باب بنظر توجه قبول فرموده و متی بر ما گذاشتند.

بهترین تألیفات فرنگیها

در باره ایران

— ۲ —

در مقدمه که در شماره پیش در زیر همین عنوان نوشته بودیم اهمیت تألیفات فرنگیان و بخصوص شرق شناسان را درباره ایران شرح دادیم و اگر بخواهیم چنانچه شاید و باید تاریخ شرق شناسی «استشراق» را در فرنگستان برشته تحریر آورده خدمات علمای این فن را با چگونگی و نتایج «انجمنهای بین الملل شرق شناسان» که تاکنون شانزده مرتبه در شهرهای مهم اروپا انعقاد یافته (۱) شرح و بسط بدهیم یک کتاب جداگانه لازم دارد این است که در آن باب بهمان مقدمه اکتفا کرده از این مقاله بذکر تألیفات مهم فرنگیان در باره ایران شروع میکنیم:

پیش از آغاز بطلب این نکته را باید یاد آوری بکنیم که اگرچه یونانیان و رومیان و ملل قدیمه دیگر نیز در زیر عنوان فرنگی داخلند و تألیفات زیادی از آنها در خصوص ایران دسترس شده است و بخصوص مورخین یونان و روم مانند هرودوت (۲) کزنف (۳) کتزیاس (۴) اشیل (۵) آمین (۶) کوونته گرسه (۷) توسیدید (۸) استرابن (۹) و غیره آثار نفیسی در این باب یادگار گذاشته اند اما مقصود ما از فرنگیان اروپائیان امروزی و یک دو قرن پیش هستند زیرا اینها اولاً تألیفات یونانیان و رومیان و ملت‌های دیگر را که در باره ایران نوشته اند کنجکاو و تتبع کرده و برای نگارشات خود مأخذ قرار داده اند و ثانیاً از روی کشفیات جدید که در خصوص خط و زبان و آثار عتیقه و متروکات قدیمه ایران در این قرن‌های گذشته

(۱) جلسه شانزدهم «انجمن شرق شناسان = Congrès des Orientalistes» در آتن پایتخت یونان در سال ۱۳۳۰ هجری انعقاد یافته است.

(۲) Hérodote ابو المورخین صاحب کتاب تاریخ معروف بتاریخ هرودوت (قرن پنجم قبل از میلاد).

(۳) Xénophon مورخ و فیلسوف یونانی در قرن چهارم قبل از میلاد و سرداری که ده هزار یونانی را از ایران بوطن شان باز آورد.

(۴) Ctesias مورخ یونانی و طبیب اردشیر دوم (ممنون) در قرن پنجم قبل از میلاد و مؤلف کتاب «Persica = ایران».

(۵) Eschyle شاعر و فیلسوف یونانی در قرن پنجم قبل از میلاد، مؤلف کتاب «Les Persee = ایرانیان».

(۶) Ammien Marcellin مورخ رومی در قرن چهارم قبل از میلاد.

(۷) Quinte Curce مورخ رومی در قرن اول میلادی مؤلف کتاب «تاریخ اسکندر».

(۸) Thucydide از بهترین مورخین یونانی در قرن چهارم قبل از میلاد.

(۹) Strabon جغرافی نویس معروف یونانی در قرن اول میلادی.

امپراطوری. این مسئله باعث خیلی امتنان ترقی خواهان ملت ایران گردید. فعلاً یازده نفر از جوانان ایرانی آلمان رسیده که از اولاد یا متعلقین مهاجرین سیاسی ایرانیان در اسلامبول میباشند.

در برلین بعنوان «کمیته مواظبت محصلین ایرانی» (۱) تشکیل شده است مرکب از دو نفر استاد آلمانی و یک نفر مدیر مدرسه متوسطه و یک نفر مدیر جریده آلمانی و یک تاجر معتبر آلمانی و دو نفر خاتم محترم آلمانی و چهار نفر ایرانی. محصلین وارد را ابتدا در خانهای پیش از وقت تهیه شده وارد کرده و اسباب راحت آنها را فراهم ساخته بعد بحسب رشته تحصیل هر یک با شهرهای آلمانی که در آنجا مدرسه آن رشته علم دایر است باب مکاتبه باز کرده و خانواده‌های خوب و نجیب در آن شهرها پیدا کرده شاگرد را بیکی از آن خانواده با انتخاب صحیح میسپارند و غالباً منشی کل هیئت خودش شخصاً شاگرد را با آنجا برده و میسپارد و بموجب یک مقاله نامه مضمی از طرفین رئیس یا رئیس خانواده مسئولیت مواظبت بشاگردان ایرانی و اجرای تمام شرایط مندرجه در مقاله نامه را بهمه میگرد که یکی از آن شرایط دادن خبر مشروعی از وضع حالات و تحصیلات شاگرد است هر ماهه بهیئت.

در باب رشته تحصیل محصلین مزبور نیز دقت زیاد شده و از علوم و فونی که امروز بیشتر بحال ایران مفید است انتخاب شده. نظر اعضای «هیئت مواظبت» بر آن است که مهمترین رشته‌ها برای احیای ایران معلمی و صنایع و فلاحت و سایر علوم و فون عملی است و علوم سیاسی و حقوق کم فایده ترین آنهاست. مخصوصاً بمناسبت امراض اجتماعی حالیه ایران عقیده قاطبه حکما و متبعین بر آنست که از علم حقوق و علوم سیاسی که موجب تقویت مرض و خیم حرص ترقی و اداره بازی و مواجب خوری و اسباب خرابی مزاج بملکت است باید بقدر مقدور احتراز کرد یعنی در صورت محدود بودن عده محصلین آنها را برشتهای مفیدتری واداشت. تا حال دو نفر از محصلین کم سن در برلین و یکی در راتنبورگ (۲) (در لاونبورگ (۳) در شمال آلمان نزدیک هامبورگ) دیگر در نویه اشتراپتز (۴) (پایتخت مکلنبورگ در شمال آلمان) دیگری در گرایفسوالد (در مکلنبورگ در شمال آلمان در ساحل دریا) دیگری در مایننگن (۵) (در وسط آلمان پایتخت امارت ساکس مایننگن) دیگری در دساو (۶) (در آنهالت در مرکز آلمان) دیگری در ویسمار (۷) (در مکلنبورگ در ساحل دریا) دیگری در اشتونکارت (پایتخت ورتمبرگ) و دیگری در شلزویگ (۸) (پایتخت ایالت شلزویگ - هرلشتاین (۹) در نزدیکی سرحد دانمارک) سپرده شده اند.

امید است بزودی چند نفر دیگری نیز بر عده این محصلین افزوده شود و ما خیلی خوشوقت و مفتخریم که این خدمت از طرف اداره

Beirat zur Ausbildung persischer Schüler in Deutschland (۱)
Neu-Strelitz (۴) Lanenburg (۳) Ratzburg (۲)
Schleswig (۸) Wismar (۷) Dessau (۶) Meiningen (۵)
Schleswig-Holstein (۹)

برلن - ۲۵ ربیع الثانی ۱۳۳۶
 آقا سید حسن تقی زاده
 وکیل مجلس شورای ملی ایران
 مفتخر آ ماموریت دازم که در مورد تبریک نامه تلگرافی که بمناسبت
 جشن تولد اعلیحضرت امپراطور و پادشاه فرستاده بودید تشکرات امپراطوری را
 خدمت جنابعالی تقدیم نمایم.
 لانگورت.

نقل از «گنج شایگان»

(۳)

صادرات و واردات ایران

مهمترین مال التجاره‌های وارده در سال ۱۳۲۸-۱۳۲۹

جنس مال التجاره	انگلستان و هند	روسیه	کلیه واردات
کله قند	۶۸۷'۳۰۱	۸۳'۰۹۹'۹۵۲	۱۰۱'۷۴۶'۵۳۲
خاکه قند	۴'۶۷۳'۳۰۰	۱۱'۷۶۸'۳۲۶	۱۸'۸۴۹'۴۳۷
مجموع دو قلم	۵'۳۶۰'۵۰۱	۹۴'۸۶۸'۲۷۸	۱۲۰'۵۹۵'۹۶۹
طلا و قره شمش	۳۸'۸۵۶'۴۶۰	۳'۶۱۰'۶۵۰	۴۲'۴۶۷'۴۱۱
چای	۱۴'۰۱۸'۵۹۵	۹'۵۶۹'۳۸۲	۲۴'۸۹۳'۴۲۰
نخ پنبه	۹'۷۰۹'۵۸۵	۱'۱۹۸'۹۰۳	۱۱'۹۰۸'۴۸۸
نفت	۲۰۱'۴۱۴	۶'۳۶۵'۳۸۵	۶'۹۹۸'۴۹۴
مس و نیکل	۴'۴۳۶'۴۴۵	۳۳۸'۹۵۰	۵'۵۸۶'۶۹۷
اسباب آهنی و فولادی	۳'۴۶۶'۸۸۵	۱'۶۹۵'۵۳۰	۵'۴۶۴'۷۵۷
خرازی و غیره	۱'۱۷۳'۳۶۸	۱'۴۷۰'۵۲۹	۵'۴۲۵'۱۹۶
آرد گندم	۴۷۶'۱۴۰	۴'۸۴۶'۷۶۱	۵'۳۲۵'۵۳۷

صادرات ایران

کلیات - قسمت عمده صادرات ایران عبارت است از محصولات
 زمینی و حیوانی. و در میان صادرات صنعتی و کارخانه قالی پشمی و انواع
 دیگر آن دارای اهمیت مخصوص است.

ترقی صادرات - صادرات ایران از چندی باین طرف بسیار ترقی
 نموده و شد نسبت صادرات ب واردات در سال اود ثیل ۱۳۱۹-۱۳۲۰
 نسبت یک بود بدو یعنی واردات دو برابر صادرات بود ولی کم صادرات
 ترقی نموده تا اینکه در سال پیچی ثیل ۱۳۲۶-۱۳۲۷ فزونی واردات
 بر صادرات فقط یک دهم و نیم است (سه در بیست یا ۱۵ در صد).
 و همچنین در سال اود ثیل (۱۳۳۱-۳۲) که سال قبل از جنگ است
 نسبت واردات ب صادرات تقریباً نسبت ۳ است به ۲ یعنی واردات یک
 ثلث از صادرات زیاده بوده است.

بمعل آمده اسناد و شواهد صحیح علمی و تاریخی جمع کرده اند. بنا بر این
 نوشتجات مؤلفین قرون اخیر از هر جهت هم جامع و وافی و هم معتبر
 و نزدیکتر بصحت است. و اگرچه در بعضی از تألیفات این مؤلفین نیز
 کم و بیش سهوهای جزئی تضاد میشود اما با وجود این برای ارباب
 اطلاع و تنوع و مخصوصاً برای ما ایرانیان منبع بزرگی از اطلاعات و
 تدقیقات تشکیل میدهند.

از آنجا که تألیفات راجع بایران در زبانهای مختلف فرنگی بسیار است
 و برای هر موضوع کوچک یا بزرگ چندین جلد کتاب پیدا میشود
 بدان جهت برای آسانی تنوع و اطلاع و برای سهولت در انتخاب این
 تألیفات آنها را بر حسب موضوع و مبحث بچند قسم منقسم کرده و بقرار
 ذیل در زیر عنوانهای مختلف بذکر آنها خواهیم پرداخت:

- ۱ - تألیفات راجع بتاریخ و جغرافی و نژاد ایران،
- ۲ - تألیفات راجع بادیان و مذاهب و عقاید و عادات و افسانه‌های
ایران،
- ۳ - تألیفات راجع بانوار عتیقه و ابنیه قدیمه و صنایع مستظرفه ایران،
- ۴ - تألیفات راجع بزبان و خط و ادبیات ایران،
- ۵ - تألیفات راجع بسياحت نامهای معروف و سایر تألیفات متفرقه
که در باره ایران نوشته شده است.

تبریک نامه

در موقع جشن سال پنجاه و نهم تولد اعلیحضرت امپراطور آلمان در
 ۱۴ ربیع الثانی ۱۳۳۶ هیئت وطن پرستان ایرانی مقیم برلن نشر کنندگان
 روز نامه «کاوِه» تلگراف تبریکی بمحضور اعلیحضرت امپراطور فرستادند
 که ترجمه آن از قرار ذیل است:

محضور اعلیحضرت و یلهم دوم امپراطور آلمان و پادشاه روس.

در موقع پنجاه و نهمین عید ولادت آن اعلیحضرت هیئت وطن پرستان
 ایرانی مقیم برلن تهنیت خود را با کمال فروتنی تقدیم میدارد. در این
 روز میون شکوفتهای شادی و امید در دل و جان هر ایرانی شکفته
 میگردد مخصوصاً که دولت امپراطوری بمناسبت دوستی مشهور آن
 اعلیحضرت نسبت بشوق محبت و بستگی خود را در باره ایران بنازگی نه
 قولاً بلکه فعلاً ثابت داشت. امید است که عمر و دولت اعلیحضرت
 امپراطوری پایدار بماند و از پرتو همراهی پر بهای آن اعلیحضرت مسئله
 آزادی ملل پایان مبارکی بیابد.

تقی زاده.

چند روز بعد اعلیحضرت امپراطور هیئت اداره «کاوِه» را بتوسط
 برلن فن لانگورت^(۱) مستشار وزارت امور خارجه بچوایی سر افراز
 فرمودند که ترجمه آن از این قرار است: